

По всей видимости, развитие новых модернизированных политических ценностей требует от властей проведения глубоких экономических, социально-культурных, правовых реформ. Только на этой основе возможно трансформирование украинского общества в направлении демократизации, укрепления духовной свободы граждан, создания условий для их общественной активности.

Л. А. Касинюк, доцент

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ОДИН ІЗ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

В Конституції України зазначено, що Україна є незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Розбудова в Україні такої держави потребує суттєвого підвищення рівня правової культури та правосвідомості громадян, подолання явищ правового нігілізму. Без глибоких знань чинного законодавства, прав і свобод людини і громадянина еволюційний розвиток суспільства не відбувається.

Правова культура формувалася ще з часів Античності. В Афінах право асоціювалося з розумом і справедливістю, а давньогрецький філософ Платон писав, що з усіх наук найбільше вдосконалює людину наука про закони. Ще більший культ права і пошана до закону були у Давньому Римі, де дітей навчали читати і писати за Законами XII таблиць та іншими нормативними документами.

Прекрасні зразки правової культури знає історія України. Це «Руська правда» Ярослава Мудрого, «Пакти і Конституції законів і вольностей Війська Запорозького», написані гетьманом України Пилипом Орликом. Вони є своєрідними віконцями в минуле, дають можливість зрозуміти, що право – не тільки регулятор суспільних відносин, а явище цивілізації та культури.

Правова культура українського суспільства є частиною загальної культури та одним із головних показників розвитку суспільства. Вона визначається такими чинниками: культурою правотворчості, правовиховною діяльністю, станом загальної культури суспільства.

Характеризуючи культуру правотворчості України, слід зазначити, що реальний стан вітчизняного законодавства бажає бути кращим. Сучасна правова система заплутана настільки, що навіть досвідченому юристу не просто зорієнтуватися в частоті чинних нормативних актів, значна частина із яких є підзаконними. Ще чорнило не встигло висохнути, як до багатьох законів вносять поправки і доповнення. Вітчизняне законодавство потребує адаптації до міжнародних та європейських стандартів у галузі прав людини.

Хоча розвиток правової культури помітно гальмується недосконалим законодавством, проте ця проблема не знімає потреби у правовому вихованні людини і формуванні правової культури українського суспільства. Головну увагу в процесі формування правової культури суспільства потрібно зосередити на правовій освіті і правовому вихованні всіх громадян, особливо молоді. Не потребує доказів, що молода людина часто припускається помилок у поведінці, тому що не знає, як правильно поводитися в тій чи іншій ситуації. Правова необізнаність завжди шкодить людині. Подібну думку висунув ще давньогрецький філософ Сократ: людина вчиняє погано тому, що не знає, як саме вона має вчинити.

Важливу роль у формуванні правосвідомості відіграє правова освіта, система якої в Україні має бути безперервною, починаючи із сім'ї, дошкільного закладу, продовжуватися в школі, у ВНЗ тощо. З метою реалізації цих завдань доцільним є створення серії підручників з правового виховання дітей дошкільного віку. Вони можуть містити наглядні картинки, комікси, повчальні історії. Отже, у дітей необхідно формувати повагу до людини, бережливе ставлення до майна, оточуючого середовища, любов до Вітчизни.

Ще більш вагомого значення набувають правова освіта і правове виховання дітей у школі. Особливої уваги потребують правова освіта і правове виховання підлітків, адже підлітковий період – один із найважливіших у розвитку людини, коли вона хоче звільнитися з-під опіки та контролю дорослих, прагне самостійності й утвердження себе як особистості, коли протестує проти встановлених правил і порядків. У цьому віці у сім разів збільшується кількість негативних вчинків. Ефективність правовиховної роботи залежить в цілому від педагогічного колективу, і зокрема від учителя правознавства, який вміє донести знання основ права, цікаво і змістовно організує та проведе комплекс правовиховних заходів.

Головним інструментом забезпечення правової освіти і правового виховання молоді є ВНЗ. Переважна частина студентів свідомі у своїх прагненнях отримати хороші знання та пристойну освіту. Вони розуміють, що студенти – це та частина молоді, яка стоїть на порозі дорослого життя і повинна готуватися нести відповідальність за свої дії, вчинки, ухвалені рішення. Без належних юридичних знань, без високого рівня правової освіти зорієнтуватися у лабіринтах складних суспільних відносин буде важко.

Формувати правову культуру молоді в Україні зараз непросто. На свідомості молодих людей позначилися кризові явища, які мають місце в економіці, політиці, соціальному житті. Не розв'язані проблеми корупції, наркоманії, злочинності, відсутня система реальних гарантій прав і свобод людини і громадянина. Спостерігається відчуження більшої частини суспільства від влади. По-

чуття патріотизму, громадського обов'язку перед країною, шанобливе ставлення до права, рідної мови і культури, висока етика людських стосунків втрачають своє значення. Усе наведене ускладнює виховний процес. Прослухавши лекцію, студенти зустрічаються з невідповідністю теорії і реального життя.

Проте досвід найбільш розвинених демократій показує, що забезпечення прав і свобод людини і громадянина досягається за умов масової активізації політичної і правової свідомості: у таких умовах виховний процес слід удосконалити і посилити. Підвищення рівня правосвідомості, у свою чергу, сприятиме розбудові інститутів громадянського суспільства, яке характеризується наявністю сильних політичних партій, впливових громадських організацій, вільних ЗМІ. Сподівання на те, що бездуховність, зневажливе ставлення до права зникнуть тоді, коли в країні стабілізується соціально-економічне становище, – даремні і нереальні. Без виховання молоді, у тому числі правового, не можна обійтися.

Головне – цілеспрямована й активна діяльність. Кожна молода людина має відчувати власну належність до правового життя своєї країни, уміти аналізувати чинне законодавство, відзначаючи його здобутки і недоліки.

П. В. Квіткін, кандидат філософських наук, професор;

О. В. Прудникова, кандидат філософських наук, асистент;

І. В. Дятлова, кандидат філософських наук, старший викладач

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУВАННЯ

Актуальною проблемою для Збройних Сил України є формування правової культури військовослужбовців. У теоретичному плані – це осмислення сутності і змісту правової культури, системи її детермінант; у практичному плані – усвідомлення змісту діяльності щодо формування правової культури військовослужбовців, насамперед правової культури особи військового професіонала.

Правова культура військовослужбовців, виходячи із розуміння сутності правової культури суспільства, – це характер ставлення до права і системи нормативно-правового регулювання діяльності збройних сил, взаємовідносин суспільства і збройних сил, ступінь реалізації правових норм у виконанні військово-професійних обов'язків і повсякденній життєдіяльності. Правова культура військовослужбовців має такі рівні сформованості: рівень необхідності, рівень норми та рівень потреби.